

Internetconsultatie ontwerp-Klimaatplan 2025-2035

Niet alleen om klimaatverandering tegen te gaan, maar ook om onze energievoorziening minder afhankelijk te maken van dubieuze regimes én als overlevingsstrategie voor onze industrie is het cruciaal dat we onze energievoorziening snel verduurzamen. De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) steunt daarom de hoofdlijnen van het Ontwerp-Klimaatplan 2025–2035. Beleidscontinuïteit is cruciaal voor burgers en bedrijven om te durven investeren in verduurzaming. De NVDE juicht het toe dat in het plan vastgehouden wordt aan een (nagenoeg) CO₂-vrij elektriciteitssysteem in 2035, het tussendoel van 55% CO₂-reductie in 2030 en commitment wordt uitgesproken aan een Europees emissiedoel van 90% reductie voor 2040. Tegelijk constateren we dat het plan weliswaar veel goede elementen bevat, maar weinig nieuwe maatregelen om de doelen voor 2030 te halen, laat staan een versnelling in te zetten richting 2040. Die concretisering is wel nodig. De NVDE publiceert richting het einde van dit jaar een menukaart met voorstellen daartoe.

Energieonafhankelijkheid

Net als in het Hoofdlijnenakkoord en het Regeerprogramma wordt in het Klimaatplan sterk benadrukt dat Nederland energieonafhankelijker moet worden. Die wens is terecht en wordt ook gedeeld door een overgrote meerderheid van de bevolking, zoals het [Planbureau voor de Leefomgeving \(PBL\) in augustus in een studie liet zien](#). De Oekraïne-crisis drukte ons hard met het neus op de feiten: eenzijdige afhankelijkheid van één leverancier van (in dit geval) aardgas kan leiden tot extreme prijsstijgingen, met ontwrichtende effecten voor burgers en bedrijven. Alle reden dus om in te zetten op een meer gevarieerde energiemix met betere perspectieven op een veilige en stabiele prijzen. Doorzetten op het pad van elektrificatie, maar ook duurzame warmte is dus een must. De wens van meer energieonafhankelijkheid ligt in lijn met de wens om CO₂ te reduceren en vraagt dezelfde ingrepen: vooral snellere doorlooptijden van energieprojecten (waarvoor de NVDE een [actieplan](#) schreef), geen nieuwe belemmeringen voor duurzame opwek en een sterke focus op de uitvoering.

Zorg daarbij voor een groene rentekorting in de Europese Unie voor de kapitaalintensieve duurzame investeringen. Uit onderzoek van [Berenschot](#) in opdracht van de NVDE blijkt dat de rentestijgingen van de Europese Centrale Bank (ECB) ertoe leiden dat de energietransitie in de Europese Unie fors duurder wordt. Daarmee is de ontwikkeling van hernieuwbare energieprojecten een stuk duurder en moeilijker. Dat merken we in de praktijk. Wij pleiten daarom voor een gerichte groene Europese rentekorting voor de energietransitie. Daarnaast kan dit helpen om de nettarieven minder hard te laten stijgen.

Doel 2040

Om in 2050 klimaatneutraal te kunnen zijn, is een scherp Europees doel in 2040 essentieel. Zo stelt de Europese Wetenschappelijke Klimaatraad dat de EU tussen 2030 en 2050 nog maximaal 11 tot 14 miljard ton broeikasgassen zou kunnen uitstoten om de mondiale opwarming te beperken tot 1,5 graden en dat daar een Europees reductiedoel van 90 tot 95% in 2040 bij hoort. Het is goed dat Nederland zich in dit plan in elk geval aan een doel van rond de 90% reductie in 2040 committeert.

Bedrijven hebben behoefte aan investeringszekerheid. 2030 is vandaag en ook ambities en 2040 zijn nu al van invloed op investeringen. Ambitieuze tussendoelen in het pad naar klimaatneutraliteit in 2050 helpen hen. Hierbij is het belangrijk op te merken dat het voorstel van -90% een EU-brede doelstelling is. De huidige inzet via Fit-for-55 leidt volgens de Europese Commissie tot 88% CO₂-reductie in 2040. De nieuwe ambitie voor 2040 is in lijn met de route naar meer energie-onafhankelijkheid en het versterken en vernieuwen van de industriesector.

Dat werpt ook de vraag op of Nederland in de Klimaatwet net als voor 2030 een doel zou moeten opnemen voor 2040. In het Klimaatplan wordt daar niet voor gekozen, als zou een dergelijk doel een kop op Europees beleid zijn. In haar [Klimaatbeschouwing](#) adviseert de Raad van State juist wél een ambitieus tussendoel voor 2040 in de wet op te nemen. Ook de NVDE gaat niet mee in de redenering van het kabinet. Juist om sturing mogelijk te maken en bedrijven zekerheid te bieden, is een nationaal tussendoel heel logisch. Dat is geen kop op EU-beleid (als in dat er een schepje bovenop die ambitie zou moeten), maar een doorvertaling.

Beleidsmix niet op orde

Het huidige kabinet heeft, zeker in de gebouwde omgeving, een beweging gemaakt weg van normering, bijvoorbeeld voor warmtepompen of energieprestaties van gebouwen. Op termijn lijkt ons dat niet houdbaar. Sowieso komt er met de invoering van ETS2 méér beprijzing aan. Terecht plaatst dit Klimaatplan vraagtekens: “De beleidsmix is op dit moment nog niet op orde. Uit de recente evaluatie van het klimaatbeleid door CE Delft blijkt dat het Nederlandse klimaatbeleid relatief sterk leunt op subsidies en weinig op normering”. Het ligt in de rede deze constatering in beleid om te zetten.

Koolstofverwijdering

Terecht besteedt het Klimaatplan veel aandacht aan koolstofverwijdering. De NVDE steunt het aangekondigde tweesporenbeleid, met koolstofverwijdering als apart spoor naast verdergaande emissiereductie in sectoren. Dat koolstofverwijdering meer is dan een aanvulling maar een kernonderdeel van de klimaattransitie, zou kunnen blijken uit de keus voor een pad dat leidt naar 20 tot 25 Mton koolstofverwijdering in 2040.

- Koolstofverwijdering biedt ook op kortere termijn significante economische kansen en kan bijdragen aan de verduurzaming van industrie. Vanaf 2030 zou er een oplopend doel voor koolstofverwijdering moeten zijn. Dit zorgt voor marktstabiliteit en stimuleert tijdige investeringen en innovatie.
- Om de ontwikkeling van een werkende nationale en Europese koolstofmarkt te ondersteunen, zouden rekenmethodes op EU-niveau gestandaardiseerd moeten worden om harmonisatie te waarborgen en internationale samenwerking te vergemakkelijken. Integreer deze methoden in het EU-ETS, zodat bedrijven duidelijkheid hebben over de bijdrage van negatieve emissies binnen hun rapportageverplichtingen.
- Gerecyclede biogene en atmosferische koolstof moet als grondstof worden erkend en gestimuleerd, met het oog op economische lange-termijnvoordelen.
- Het is zaak een goed functionerende vrijwillige markt voor koolstofverwijderingscredits op te zetten, waarbij de overheid kan optreden als afnemer.
- Onderzoek of het ETS na 2040 doorgetrokken kan worden tot 'onder nul', zodat het gebruikt kan blijven worden als vehikel voor negatieve emissies.

Wind- en zonne-energie

Het is goed dat het Klimaatplan de NPE-ambities voor de doorgroei van zon en wind herbevestigt: een verdubbeling van windenergie en een verdrievoudiging van zonne-energie tot 2050. Tegelijk wijzen we erop dat in de KEV de verwachting tot 2030 naar beneden is bijgesteld van 85 naar 70% hernieuwbare elektriciteit. We constateren ook dat Nederland wereldkampioen zonnepanelen af is. Het aantal zonnepanelen per hoofd van de bevolking is inmiddels groter in Australië dan in Nederland. Nieuwe belemmeringen voor extra opwekcapaciteit en opslag passen niet bij de groeiambities. Zicht op overheidsbeleid om CO₂-vrije flex van de grond te krijgen is juist hard nodig.

Het Klimaatplan wijst terecht op de noodzaak van meer transportcapaciteit door de groei van zon en wind. Tegelijk is het ook goed te erkennen dat meer opwekcapaciteit op specifieke plekken waar vraagcongestie is juist een deel van de oplossing kan zijn om nieuwe ontwikkelingen als woonwijken of bedrijfsactiviteiten mogelijk te maken.

Het stimuleren van de vraag naar elektriciteit in de sectoren industrie, mobiliteit en (waar maatschappelijk het goedkoopst) de gebouwde omgeving is belangrijk om de voortgang van de groei te behouden.

Gebouwde omgeving

- Net zo goed als voor bedrijven hechten burgers veel waarde aan zekerheid en beleidscontinuïteit. Voldoende en langjarige stimuleringsbeleid (onder ander via de ISDE) is een voorwaarde om burgers te laten investeren, zeker zolang normeren en beprijzen buiten beeld blijven. Dat perspectief is er nu nog onvoldoende.

- Het succes van welk Klimaatplan dan ook valt of staat met de uitvoering ervan. Een [inventarisatie van de NVDE](#) uit november laat zien dat juist die uitvoering op dit moment stagneert bij de uitrol van zonnepanelen, isolatie, warmtenetten en warmtepompen. Onvoorziene omstandigheden als de juridische problemen rond vleermuizen zijn hier debet aan maar vooral ook het feit dat burgers een zigzagkoers ervaren van het overheidsbeleid.
- Terecht krijgt in het Klimaatplan energiearmoede de nodige aandacht. Een voorspelbare en voor iedereen betaalbare energierekening is een must om iedereen de energietransitie te kunnen laten meemaken. Meer nog dat nu in de plannen zit, zouden wijken met veel energiearmoede met voorrang grootschalig moeten worden aangepakt, door bewoners verregaand te ontzorgen en mensen met een krappe beurs zeer aantrekkelijke proposities aan te bieden.
- De verduurzamingsopgave in de gebouwde omgeving zou nog integraler benaderd kunnen worden, met oog voor het hele systeem en op een netvriendelijke wijze. Breng verwarmen, koken, laden, opwekken en opslaan van stroom en warmte en koelen in balans en stuur op flexibiliteit.
- In de warmtetransitie is het zaak de juiste techniek op de juiste plek te laten landen: warmtepompen waar het maar kan, warmtenetten vooral in dichtbevolkte wijken. Een impuls voor de uitrol van warmtenetten moet zorgen voor betaalbaarheid voor eindverbruikers, investeerbaarheid voor initiatiefnemers, zicht op een gevulde pijplijn van projecten zodat de markt zich ontwikkelt en het stimuleren gemeenten om hun regierol te kunnen pakken.

Industrie

In juli 2024 schreef het [Haags Centrum voor Strategische Studies](#): “Het huidige energiesysteem in Nederland, en de Europese Unie (EU), is voor ongeveer tachtig procent gebaseerd op (veelal geïmporteerde) fossiele brandstoffen. Dit maakt het kwetsbaarder dan bijvoorbeeld de VS of China. Een snelle overgang naar een systeem gebaseerd op duurzame bronnen is dan ook niet alleen goed voor het klimaat. Het helpt ons ook om minder afhankelijk te worden van fossiele brandstoffen van elders en voor de betaalbaarheid. Door nu door te pakken met de energietransitie zetten we onze industrie op een toekomstige voorsprong”. Die conclusie is geheel in lijn met het rapport van Draghi, die verduurzaming ook als overlevingsstrategie voor de Europese industrie typeert. Terecht wordt dit deel van Draghi’s rapport door het kabinet omarmd, al valt op dat de aandacht voor kritieke grondstoffen en technologieën in het Klimaatplan vrij beperkt is.

- Normeer de afname van duurzame en gedecarboniseerde industriële producten – zoals dat al wordt gedaan voor biobrandstoffen (middels Hernieuwbare Brandstofeenheden: HBE’s) en aanstaande is voor Groen Gas (middels de bijmengverplichting). Via normering van de vraag worden eindgebruikers verderop in de keten verplicht om voor een deel in Nederland of Europa geproduceerde duurzame en gedecarboniseerde industriële producten te kopen. Zo wordt een eventuele meerprijs betaald door de markt, en is er minder noodzaak voor

subsidie. Bovendien geeft het bedrijven die verduurzamen toegang tot een nieuwe groeiende markt en een basis om te investeren. Normering betekent wel dat infrastructuur voor snelle opschaling gereed moet zijn. Er is daarmee geen tijd te verliezen met het creëren en opschalen van infrastructuur voor elektriciteit, CO₂ en waterstof.

- Verhoog de ambitie van Maatwerk: stuur op Net Zero. Maatwerk, met het doel om additionele emissiereductie te bewerkstelling bij de grootste uitstoters, is nu ingericht als tussensprint naar 2030. Maar de tijd voor een tussensprint is op, nu de procedures voor uitrol van infrastructuur niet snel genoeg gaan en investeringen opdrogen. Maatwerk moet daarom niet langer alleen gaan over gedeeltelijke decarbonisatie tot 2030, maar over het volledige pad naar Net Zero in 2040 met een visie op de positionering van de industrie in 2050 en de wijze van beleidsmatige ondersteuning over die periode. We zien dat het huidige beleid, gericht op de tussensprint, onvoldoende investeringsperspectief geeft om de eindstreep - slechts enkele jaren later - te halen. We verliezen kostbare tijd en lopen het gevaar dat publiek geld gaat naar bedrijven die na 2030 alsnog geen toekomst blijken te hebben, of waarvoor dit pad voor de overheid te kostbaar wordt. Met een 'Net Zero 2040'-focus borgen we ook dat ondersteuning alleen gaat naar bedrijven met een concreet stappenplan om uiterlijk in 2040 CO₂-neutraal te zijn. Juist die bedrijven verdienen extra ondersteuning.
- Zorg voor een gecoördineerde ontwikkeling van vraag, aanbod en infrastructuur voor de gehele keten van elektrificatie. Creëer positieve prikkels voor elektrificatie en flexibele vraag, om een antwoord te kunnen bieden aan de vele uitdagingen waar de keten van (directe en indirecte) elektrificatie tegenaan loopt. Beleidsinstrumenten die er nu zijn, en in de nabije toekomst zullen komen, moeten op elkaar inhaken om ontwikkelingen van elektrificatie voort - of zelfs in gang - te zetten, door onder andere investeringsrisico's te verlagen.
- Regionale Clusteraanpak voor Cluster 6 is een kans. Voor de industrie buiten de vijf grote industrieclusters (cluster 6) kan de in het Regeerprogramma aangekondigde Regionale Clusteraanpak voor bedrijfsoverstijgende uitdagingen een grote kans zijn. Neem in deze clusteraanpak ook mee: nieuwe bedrijven die aansluiten bij groeimarkten en bij nieuwe technologie, de provinciale energie-intensieve regio's en de samenwerking over de grens.
- Het Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) helpt om internationale verschillen in CO₂-beprijzing te overbruggen, mits deze op tijd wordt ingevoerd. Naast snelle invoering is het nodig dat een groter deel van de industrie onder CBAM valt, en het ook halffabricaten en eindproducten dekt.

Mobiliteit

- Het is begrijpelijk dat de overheid bij autobelastingen oog heeft voor betaalbaarheid en haar eigen inkomsten. Minder begrijpelijk is het uitgangspunt dat kosten eerlijk verdeeld zouden moeten worden tussen brandstof- en

elektrische auto's. Immers: het generiek betaalbaar houden van de vervuilende optie helpt niet om de klimaatdoelen te halen. Meer financiële prikkels om minder te rijden (door verdere accijnsverhogingen, Betalen naar Gebruik) zouden serieus overwogen moeten worden. 30% van de autoritten is < 5km en kan heel gemakkelijk vervangen worden door de fiets met alle voordelen (luchtkwaliteit, gezondheid) van dien. 50% van de ritten is < 7,5km.

- Een [nulemissie vlootnormering voor zakelijke personenauto's](#) zorgt eveneens voor een balans in verduurzaming en betaalbaarheid. De normering is effectief omdat in de zakelijke markt de meeste nieuwe auto's worden gekocht en de tweehandsmarkt ermee aantrekt. Het is nu al zichtbaar in de tweedehandsverkoop: de eerste EV's stromen de leasemarkt uit naar tweedehandskopers.
- Het belang van aantrekkelijk openbaar vervoer en goed bereikbare deelmobiliteit is evident.
- Een sloopregeling, met in ruil voor sloop een tegoed voor EV of juist een modal shift is ook een middel dat op betaalbaarheid goed scoort.
- Gezien het internationale speelveld waarin maritieme ondernemers opereren, is het logisch vooral in te zetten op Europees beleid. Uiteraard is het dan des te belangrijker dat Nederland blijft vasthouden aan stevige ambities.
- Normering in het personenvervoer is effectief. Ook een hardere normering in het goederenvervoer is een interessante route (bij Clean Fuel Contracts).
- Mocht de opbrengst van de vrachtwagenheffing meevallen, dan heeft het de voorkeur de terugsluis generieuzer te laten verlopen, dan de tarieven te verlagen. Zo kan de verduurzaming extra worden gestimuleerd.

Energie-infrastructuur

Het creëren van een robuuste energie-infrastructuur is cruciaal voor een duurzaam energiesysteem, zowel voor de groei van het aandeel hernieuwbare energie als voor de verduurzaming van huishoudens, bedrijven en de industrie.

- De NVDE is [positief](#) over het Landelijk Actieprogramma Netcongestie. Het is zaak dat de uitvoering van de acties doorgaat en prioriteit blijft houden, vooral omdat de aangedragen oplossingen kunnen leiden tot oplossingen voor het overbelaste elektriciteitsnet. Het is belangrijk om congestiemanagement goed van de grond te krijgen; dat is nog steeds het eerstaangewezen instrumentarium. Daarnaast is het belangrijk om ook op andere manieren netvriendelijk gedrag te stimuleren, door het aantrekkelijker te maken om buiten de piek het net te gebruiken en door stimulering van energiemanagementsystemen en verschillende vormen van slim laden, en meer inzicht plus communicatie over waar en wanneer congestie zich voordoet.
- De NVDE roept het kabinet op om prioriteit te geven aan het versnellen van de doorlooptijden. Zie de voorstellen van NVDE in de notitie ['Actieagenda doorlooptijden: streven naar twee jaar voorbereiden en twee jaar bouwen aan energieprojecten'](#).

- De forse vertraging van de Delta Rhine Corridor heeft grote negatieve gevolgen voor verduurzaming van de industrie en voor investeringsbesluiten door het bedrijfsleven, en maakt het behalen van doelen uit de Europese richtlijnen voor onder meer groene waterstof heel lastig, zo niet onmogelijk. Zet daarom in op realisatie van de Delta Rhine Corridor uiterlijk in 2029 middels een crisisaanpak.
- Het is ook van groot belang om tijdig ruimte te reserveren voor de ontwikkeling van duurzame elektriciteit en warmte, afname van duurzame energie en energie-infrastructuur. Hierbij is ruimtelijke sturing voor elektrolyzers en batterijen op nationaal niveau van belang.
- De uitbreiding van de energie-infrastructuur is gebaat bij een snelle uitwerking van de [motie Flach e.a.](#) over een juridisch houdbare vrijstelling van de stikstofregels voor energie-infrastructuur- en schone-energieprojecten.

Kernenergie

Hoewel de realisatie nog wel minstens een decennium op zich laat wachten, heeft de wens van het kabinet om vier kerncentrales te realiseren in de periode dat dit Klimaatplan bestrijkt al invloed op investeringsbeslissingen voor het net en de duurzame energiesector. De realisatie van een kerncentrales kan immers van invloed zijn op een investeringsbesluit voor projecten die deels voor 2035, maar ook deels daarna hun terugverdientijd hebben. Het is bovendien nog niet duidelijk welke rol de centrales precies gaan spelen. Een kerncentrale levert CO₂-vrije elektriciteit (en warmte). Het bouwen van een kerncentrale is zo duur dat te voorzien valt dat zo'n centrale eigenlijk altijd aan moet staan om de investeringen terug te verdienen. Dat vermindert de investeringszekerheid van andere technieken. Er is na 2035 ook juist flexibel CO₂-vrij opwekvermogen nodig, voor periodes waarin er geen zon en wind is, in plaats van behoefte aan kerncentrales (die 'basislast' leveren). Bij voorkeur zou kernenergie om het beschikbare budget concurreren met andere technieken die regelbaar CO₂-vrije stroom produceren, zoals gascentrales met waterstof of biomassacentrales (wellicht met CO₂-afvang).

Hoe dan ook is het belangrijk dat de vraag naar elektriciteit gestimuleerd wordt, zodat er een business case voor opwek blijft. Stel daarom voldoende budget beschikbaar voor de ontwikkeling van waterstofproductie en opslag.

De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) maakt zich sterk voor een energievoorziening die volledig is gebaseerd op hernieuwbare energie door het bundelen van krachten uit de gehele sector. De aangesloten bedrijven zijn actief in hernieuwbare elektriciteit, warmte en gassen en in duurzame mobiliteit, de gebouwde omgeving en de industrie. De activiteiten voor duurzame energie bij 1.600 aangesloten bedrijven vertegenwoordigen nu al een omzet van ruim € 43 miljard en bijna 200.000 werknemers in Nederland.